

Psychiatrie

Achtergrond

Psychiatrie

Een psychiater is een medisch specialist die zich op de eerste plaats bezighoudt met psychische klachten. Van psychische klachten is sprake als iemand problemen heeft met zijn of haar gedachten of gevoelens. Het gaat in de praktijk veelal om patiënten die in de war zijn of (langdurig) last hebben van gevoelens als angst en neerslachtigheid.

Maar niet alle patiënten van een psychiater zijn geestelijk in de war. Een psychiater kan bijvoorbeeld ook een echtpaar met relatieproblemen behandelen, waarvan geen van beide partners ziek is.

De psychiater richt zich voornamelijk op de integratie van biologische, sociale en emotionele problemen. Sommige ziekten - en een enkele keer een geneesmiddel - kunnen grote psychische problemen teweegbrengen. De psychiater moet hiervoor dan een oplossing trachten te vinden.

Een belangrijke taak van de psychiater is vast te stellen of er sprake is van een psychosomatische stoornis, een persoonlijkheidsstoornis of een relatie- of contactstoornis.

Ook het vaststellen of bij bepaalde somatische klachten of aandoeningen psychische problemen een rol spelen, is een taak van de psychiater. Dit laatste komt nog wel eens aan de orde bij keuringen voor verzekeringsgeneeskundigen die werken bij pensioenfondsen of verzekeringsmaatschappijen.

De opleiding psychiatrie duurt vierenhalf jaar: drie jaar basisopleiding psychiatrie; een half jaar sociale psychiatrie en één jaar keuzestages.

beroepskeuze

Ruim de helft (58 procent) van de 73 ondervraagde psychiaters heeft al tijdens de studie overwogen dit vak te gaan uitoefenen. Daarnaast komt huisartsgeneeskunde naar voren als specialisme waarvoor men tijdens de studie belangstelling had (44 procent).

Andere specialismen die ook redelijk vaak in de overweging zijn betrokken: neurologie (30 procent), heelkunde (29 procent), inwendige geneeskunde (21 procent), obstetrie en gynaecologie (23 procent) en kindergeneeskunde (18 procent). Voor het merendeel van de respondenten (88 procent) was psychiatrie het eerst gekozen specialisme, 5 procent kwam eerst (ook) in de huisartsgeneeskunde terecht en 5 procent in de jeugdgezondheidszorg.

De psychiaters zijn zeer (86 procent) of enigszins (10 procent) tevreden over de gemaakte keuze.

beroepsgroep

De ondervraagde psychiaters zijn gemiddeld 16 jaar geregistreerd in hun specialisme. In dit vakgebied zijn wat meer mannen (57 procent) dan vrouwen (43 procent) werkzaam. De gemiddelde leeftijd is 50 jaar.

Perspectief

meest aantrekkelijke aspecten van psychiatrie

Voor 21 procent van de respondenten is de boeiende inhoud van het vak één van de meest aantrekkelijke aspecten. 17 procent noemt het feit dat in de psychiatrie de patiënt in zijn geheel bekeken wordt, een positieve kant van het vak. *"Je hebt de mogelijkheid om de psychiatrische patiënt in zijn biopsychosociale context te doorschouwen."*

Het intensieve patiëntencontact is voor 16 procent reden tot tevredenheid over hun vak. Eveneens 16 procent van de respondenten noemt de afwisseling als aantrekkelijk. Eén van de ondervraagden typeert het als volgt: *"Er zijn intensieve, langdurige en breed georiënteerde patiëntencontacten."*

Voor 17 procent is het overleg met andere medische disciplines één van de plezierige kanten van de psychiatrie.

minst aantrekkelijke aspecten van psychiatrie

Bijna een vijfde (19 procent) noemt de regelgeving van de overheid één van de minst aantrekkelijke aspecten van hun beroep. 18 procent vindt dat psychiaters ondergewaardeerd worden, en een te lage status genieten. *"We kunnen de andere specialisten nog steeds niet goed duidelijk maken dat ook wij een écht specialisme zijn"*, zo zegt één van de psychiaters.

Voor 16 procent is de fysieke-, en voor 11 procent de emotionele belasting die het vak met zich meebrengt een onaantrekkelijke kant. Eén van de respondenten heeft het over: *"Een overweldigende portie dagelijks menselijk leed."*

wat de co-assistent moet weten als hij voor psychiatrie kiest

Bijna een kwart (23 procent) van de respondenten vindt dat co-assistenten moeten beseffen dat het beroep van psychiater een zware psychische belasting met zich meebrengt. *"Je moet zelf (psychisch) gezond zijn; psychiatrie kiezen is ook geen manier om je eigen problemen op te lossen"*, vindt één van de ondervraagden.

14 procent meent dat interesse en inlevingsvermogen in de mens als geheel een voorwaarde is voor het succesvol uitoefenen van het werk. 12 procent van de ondervraagden waarschuwt voor het feit dat er in de psychiatrie weinig directe resultaten behaald kunnen worden; er is weinig heroïek. *"Je moet de 'care' aspecten en het geleidelijk herstel kunnen verdragen."*

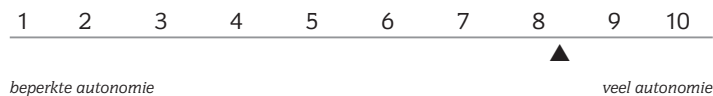
11 procent noemt nog een aantal voorwaarden waar een goede psychiater volgens hen aan moet voldoen, zoals: het vermogen om afstand te kunnen nemen van je patiënten; goede communicatieve vaardigheden en goed kunnen analyseren. Een aantal psychiaters waarschuwt aanstaande artsen: *"Je bent zelf het 'instrument' waarmee gewerkt wordt; je moet stabiel zijn."*

Kritische factoren

autonomie

De psychiaters hebben veel autonomie; op een schaal van 1 tot 10 geven ze gemiddeld een 8,2. Ruim 80 procent geeft 8 punten of hoger voor dit aspect, slechts 3 procent geeft een 5 of lager.

$$\bar{x} = 8,2 \quad \sigma = 1,2$$

vereiste deskundigheid

De psychiaters verschillen sterk van mening of de uitoefening van hun vak brede of specifieke kennis vereist. Dit uit zich in een gemiddelde score van 5,5 en een hoge spreiding. Ruim een kwart (29 procent) is van mening dat er duidelijk brede kennis nodig is (score 3 of lager), terwijl vrijwel een gelijk aantal respondenten (27 procent) aangeeft dat er duidelijk specifieke kennis nodig is (score 8 of hoger).

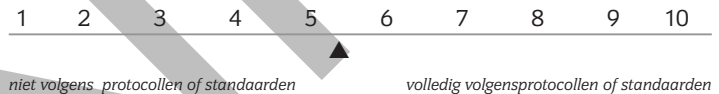
$\bar{x} = 5,5 \quad \sigma = 2,4$

standaardisering van werk

Psychiaters doen geen extreme uitspraken over de mate van standaardisatie in hun werk. De gemiddelde score ligt dan ook rond het midden van de schaal, namelijk 5,3. Het merendeel (86 procent) van de respondenten geeft een score tussen de 3 en 7. Aan de uiteinden van de schaal wordt weinig gescoord.

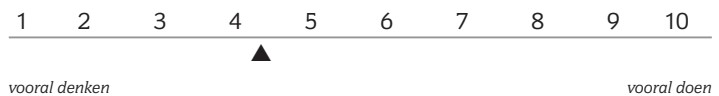
$\bar{x} = 5,3 \quad \sigma = 1,8$

denken versus doen

Op het vakgebied van psychiaters is wat meer plaats voor 'denken' dan voor 'doen'. De gemiddelde score is 4,3. Ruim een derde van de psychiaters (36 procent) geeft een score 3 of lager voor dit aspect. Slechts 10 procent van hen scoort op de andere kant van de schaal (score 8 of hoger). De rest van de scores (54 procent) ligt rond het midden van de schaal (score 4 tot en met 7).

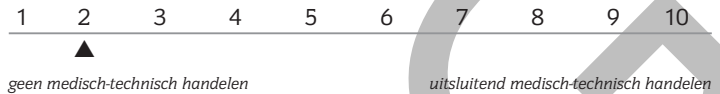
$\bar{x} = 4,3 \quad \sigma = 1,8$

medisch-technisch handelen

De respondenten zijn het met elkaar eens dat de psychiatrie een vak is waarin bijna geen medisch-technisch handelen voorkomt. De gemiddelde score is 2,0. 82 procent van de psychiaters scoort op deze schaal een 1 of 2.

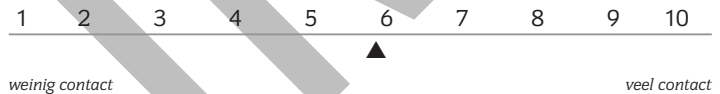
$\bar{x} = 2,0$ $\sigma = 1,5$

interactie andere medische disciplines

De mate van interactie met andere medische disciplines verschilt veel onder de psychiaters. De scores zijn vrijwel gelijkmatig over de schaal verdeeld: 47 procent van de psychiaters geeft met een score van 5 of lager aan weinig contact met andere medische disciplines te hebben, tegenover 53 procent dat aangeeft eerder veel contact te hebben (score 6 of hoger).

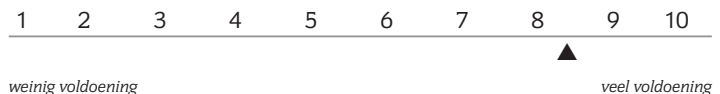
$\bar{x} = 5,9$ $\sigma = 2,3$

inhoudelijke voldoening

De psychiaters blijken veel inhoudelijke voldoening te putten uit hun vak; de gemiddelde score is 8,3. De antwoorden zijn duidelijk: 96 procent van de psychiaters geeft op deze schaal een 7 of hoger tegen slechts 4 procent die een 6 of lager geeft. 15 procent geeft een 10.

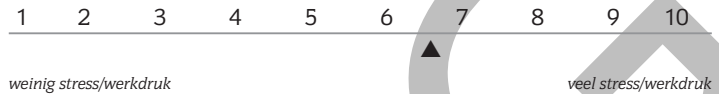
$\bar{x} = 8,3$ $\sigma = 1,3$

werkdruk

Het vak psychiatrie geeft wel wat stress en werkdruk; de gemiddelde score is 6,6. Bijna twee derde (63 procent) geeft een score van 7 of hoger; 10 procent heeft weinig last van stress en werkdruk (score 3 of lager).

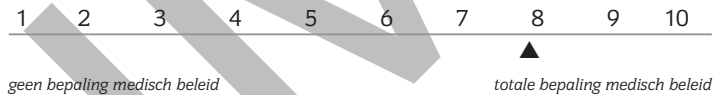
$\bar{x} = 6,6 \quad \sigma = 1,8$

medische beleidsverantwoordelijkheid

De psychiater is over het algemeen in behoorlijke mate verantwoordelijk voor de bepaling van het medische beleid. De gemiddelde score is 7,9. Een minderheid (10 procent) heeft minder of beperkte invloed, zo blijkt uit hun scores van 6 of lager.

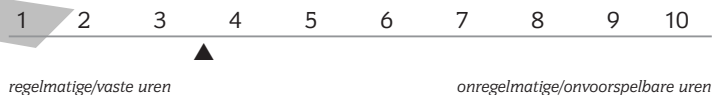
$\bar{x} = 7,9 \quad \sigma = 1,7$

regelmaat

Psychiaters werken meer op regelmatige dan op onregelmatige uren. Hun gemiddelde positie op de schaal is 3,6. Twee derde geeft met een score van 3 of lager duidelijk aan dat de werktijden regelmatig zijn. Bij slechts 11 procent is er sprake van bijna volledig onregelmatige werktijden (score 8 of hoger).

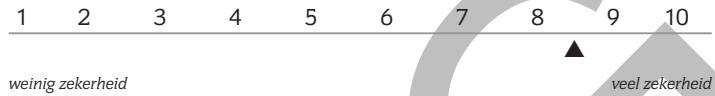
$\bar{x} = 3,6 \quad \sigma = 2,2$

zekerheid

Psychiaters ervaren een hoge mate van zekerheid in hun positie. De gemiddelde score is 8,5. Slechts 11 procent geeft een score 6 of lager; 64 procent geeft zelfs een 9 of 10.

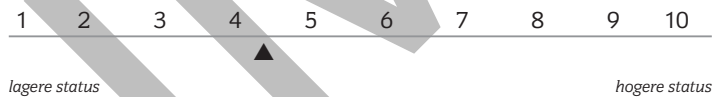
$\bar{x} = 8,5$ $\sigma = 1,7$

status ten opzichte van andere medische disciplines

Psychiaters hebben het gevoel dat hun vakgebied eerder een lagere dan een hogere status heeft dan andere medische disciplines; de gemiddelde score is 4,3. Ruim een derde van de respondenten (39 procent) acht de eigen status duidelijk lager (score 3 of lager); slechts 9 procent vindt dat de eigen status duidelijk hoger is (score 8 of hoger).

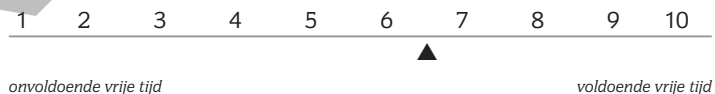
$\bar{x} = 4,3$ $\sigma = 2,0$

vrije tijd

Het vak psychiatrie laat de beoefenaar voldoende vrije tijd over, zo blijkt uit de gemiddelde score van 6,6. Bijna de helft (47 procent) van de ondervraagden spreekt met een score 8 of hoger van voldoende vrije tijd. Slechts 11 procent is de tegengestelde mening toegedaan en geeft een score 1, 2 of 3.

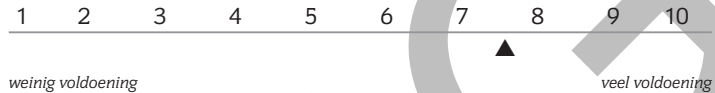
$\bar{x} = 6,6$ $\sigma = 2,3$

werkomstandigheden

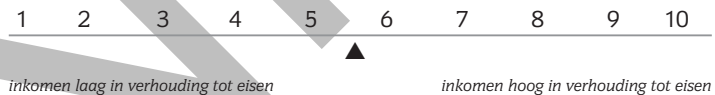
Psychiaters zijn goed te spreken over de werkomstandigheden waarbinnen zij hun vak uitoefenen. De gemiddelde score is 7,6. Slechts 10 procent geeft een score van 5 of lager. Ruim de helft (60 procent) geeft met een score 8 of hoger aan zeer tevreden te zijn over de werkomstandigheden.

$$\bar{x} = 7,6 \quad \sigma = 1,5$$

inkomen

Over de verhouding hoogte van het inkomen en de gestelde eisen aan de beroepsuitoefening nemen de psychiaters een middenpositie in (gemiddelde score 5,6). De verhouding tussen degenen die het inkomen eerder laag vinden ten opzichte van degenen die het inkomen eerder hoog vinden, is 54 procent versus 46 procent. De uiteinden van deze schaal worden echter niet vaak ingevuld, 66 procent van de scores ligt tussen 4 en 7.

$$\bar{x} = 5,6 \quad \sigma = 1,9$$

Beroepsuitoefening patiëntenpopulatie

Alle ondervraagde psychiaters hebben contact met patiënten. Gemiddeld gaat het om 28 contacten per week. Een psychiater ziet voor ruim de helft poliklinische patiënten (52 procent). Een beperkt aantal patiëntencontacten vindt telefonisch plaats (8 procent). 39 procent van de contacten is met klinische patiënten.

Leeftijdsopbouw:

65-plusser	17 %
Volwassene	65 %
Kind	16 %
Zuigeling/kleuter	2 %

Een psychiater ziet vrijwel evenveel mannen als vrouwen.

Bijna de helft van de patiëntenpopulatie van de psychiater heeft chronische klachten (47 procent). Ongeveer een derde is gezond (11 procent) of is gezond doch met gezondheidsklachten (21 procent). De psychiater heeft daarnaast redelijk vaak te maken met acute patiënten (21 procent); terminale patiënten bestrijken slechts 2 procent van de populatie.

De gezondheidsklachten van de patiënten zijn uiteraard voornamelijk psychisch (79 procent) en psychosociaal van aard (14 procent). Bij 12 procent van de patiënten gaat het om lichamelijke aandoeningen.

meest voorkomende symptomen/ziektebeelden/themata

depressie	78 %
paniek-angststoornis	62 %
psychose	56 %
persoonlijkheidsstoornis	56 %
kinderpsychiatrie	48 %

meest uitdagende symptomen/ziektebeelden/themata

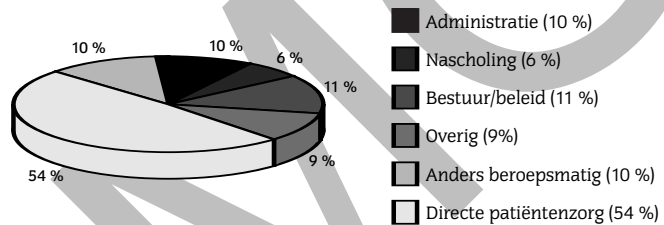
depressie	20 %
psychose	20 %
persoonlijkheidsstoornis	18 %

type praktijk

Ruim 10 procent van de psychiaters is zelfstandig gevestigd, 84 procent is in loondienst werkzaam. Een kleine groep (7 procent) werkt binnen een groepspraktijk, 21 procent heeft een solopraktijk. De verhouding tussen de academische ziekenhuizen en algemene ziekenhuizen is gelijk: 8 procent versus 22 procent. Psychiaters werken vooral bij andere instellingen binnen de gezondheidszorg (59 procent). 15 procent geeft aan ergens 'anders' te werken, maar ook dat betreft dan vaak een instelling in de gezondheidszorg, zoals bijvoorbeeld een CAD. Twee psychiaters zijn (ook) aan de universiteit verbonden.

invulling werkweek

Psychiaters werken gemiddeld 39 uur per week. Bijna twee derde (60 procent) werkt hooguit 40 uur per week, waarvan 22 procent 30 uur of minder werkt. 40 procent werkt tussen de 40 en 60 uur. Niemand werkt meer dan 60 uur per week. Psychiaters besteden per werkweek bijna twee derde van de tijd aan directe patiëntenzorg (22 uur per week) en aan andere beroepsmatige activiteiten, zoals lesgeven, onderzoek en adviseren (4 uur). De procentuele verdeling van de uren over de verschillende soorten activiteiten is als volgt:

slotopmerking

13 procent benadrukt dat ze hun vak een zeer mooi en boeiend vak vinden. Volgens één van de respondenten komt dit mede door: *"Het feit dat er nog veel uitdaging is in het onderzoek naar etiologische factoren van diverse ziekten."*

Een tiende van de ondervraagden wijdt zijn of haar laatste opmerking aan het feit dat men zelf (psychisch) gezond moet zijn. 9 procent noemt nog eens de emotionele belasting.

"Je moet multidisciplinair kunnen werken en over voldoende zelfreflectie (zelfkritiek) beschikken", stelt één van de respondenten.

Een ander noemt nog een paar belangrijke eigenschappen voor een psychiater: *"Je moet beschikken over goede communicatieve vaardigheden, emotioneel stabiel zijn, medeleven kunnen opbrengen en niet te beroerd zijn om iets extra's te doen of hard te werken."*

Als laatste opmerking de visie van een vrouwelijke psychiater:
"Psychiatrie is het meest geschakeerde, veelzijdige, mogelijk vermoeiendste medische vak met carrièremogelijkheden op vele gebieden."

gemiddelde scores voor kritische factoren

inhoud van het werk	gemiddeld	context beroepsuitoefening	gemiddeld
autonomie	8,2	werkdruk	6,6
patiëntenzorg	7,1	medische beleidsverantwoord.	7,9
continuïteit	6,5	regelmaat	3,6
variatie	8,0	zekerheid	8,5
vereiste deskundigheid	5,5	status	4,3
standaardisering	5,3	vrije tijd	6,6
denken versus doen	4,3	werkomstandigheden	7,6
medisch-technisch handelen	2,0	inkomen	5,6
interactie	5,9		
inhoudelijke voldoening	8,3		

Oefening

Als je het bovenstaande beroepsprofiel goed hebt doorgelezen, maak dan de volgende oefening:

Schrijf hieronder je top-vijf van kritische factoren;

Zet in kolom A de scores die je in de 'Voorbereiding' aan elk van deze factoren hebt gegeven;

Zet in kolom B de gemiddelde scores die je in het hierboven beschreven profiel aantroft;

Trek de scores in kolom B af van die in kolom A en schrijf het resultaat in kolom C;

Tel de cijfers in kolom C op. *Let op: negeer + en - tekens!*

Hoe dichterbij het totaal-getal bij de 0 ligt, des te waarschijnlijker het is dat dit specialisme aansluit bij je wensen. Verder onderzoek is natuurlijk geboden. Dit cijfer alleen zegt niet zoveel voordat je het hebt vergeleken met die voor andere specialismen!

Kritische factoren	A (jouw waardering)	B (gemiddelde score)	C (verschil)
-----	-----	-----	-----
-----	-----	-----	-----
-----	-----	-----	-----
-----	-----	-----	-----
-----	-----	-----	-----
-----	-----	-----	-----

Totaal:

ISBN: 90 71941 46 9
Copyright 1999

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de KNMG te Utrecht.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van art. 16b Auteurswet 1912, het besluit van 20 juli 1974, Staatsblad 471, en art. 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijke verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprerecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatie werken (art. 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de KNMG te wenden.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Daar waar 'hij' staat in de navolgende hoofdstukken, wordt ook 'zij' bedoeld.